

Massalski, Ryszard

Novae 1975 : pomiar kierunku pola magnetycznego

Studia Archeologiczne 2, 99

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOVAE 1975. POMIAR KIERUNKU POLA MAGNETYCZNEGO

W dniu 2 października 1975 r. wykonany został pomiar kąta zawartego między kierunkiem wskazań igły kompasu i kierunkiem wschód-zachód siatki hektarowej, wytyczonej geodezyjnie na terenie Novae w 1962 r. Siatka ta, składająca się z kwadratów o boku 100 m, została utrwalona słupkami betonowymi wykopanymi w ziemię na narożnikach i na połowie długości boków każdego kwadratu. Pomiar wykonano teodolitem z przymocowanym oryginalnym kompasem mierniczym. Kąt ten wyniósł 85° , przy odchyleniu igły kompasu od kierunku północ-południe w stronę zachodnią, czyli kierunek północ-południe siatki hektarowej odchyłony był od kierunku wskazań igły kompasu o 5° na wschód.

Ponieważ igła kompasu wskazuje zmieniający się w czasie kierunek pola magnetycznego danego miejsca, a deklinacja magnetyczna dla obszaru Novae nie jest znana, niemożliwe było dokładne określenie kierunku bieguna geograficznego. Jednakże wobec stwierdzonego stosunkowo niewielkiego odchylenia kierunku pola magnetycznego od kierunku północ-południe siatki hektarowej, nie popełni się istotnego błędu przyjmując, że odchylenie to odpowiada deklinacji i że ten ostatni zorientowany został dokładnie na północny biegun geograficzny.

Jeżeli przyjmie się jako główną oś pierwotnego, założonego w I w. obozu legionowego (Novae I) linię łączącą środek przejazdu bramy północnej (na linii styku kwadratów III 134 i 154) ze środkiem przejazdu bramy południowej (na linii styku kwadratów XXXVII 96 i 116), to oś ta odchyłona jest od przypuszczalnego geograficznego kierunku północ-południe (siatka hektarów) tylko o 1° ku zachodowi.